

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ'NİN SORUNLARI

Muzaffer MUTLU

Değerli meslektaşlarım, hepinizi saygı ile selamlıyor, Odamızla Kurultayımız Yönetim Kurulları'nın Sayın Üyelerini gerçekleştirdikleri bu düzenleme nedeniyle kutluyorum.

Huzurlarımızda 'Harita ve Kadastro Mühendisleri'nin Sorunları'nı, sorunlarımızı konuşmak için bulunuyorsam da bunu gerçek boyutlarıyla gerektiği gibi yerine getiremediğimi/getiremeyeceğimi üzülerek belirtmek isterim.

Nedenlerine gelince:

- Çok geniş bir alanı kapsayan konumuzu değişik sahalarda çalışan üç arkadaş birlikte hazırlamayı düşünmüşken, daha sonra arkadaşlarımızın çalışmalarına katılmayışları konuların yeterince hazırlanmasına zaman bırakmadığı gibi, kimi tartışmalı konuların da tartışılarak olgunlaştırılmadan, dengelenmemiş haliyle tebliğe yansıtulmasına neden oldu.

- Öznel konumum, önemli gördüğüm çoğu konularda görüş belirtmemi zorlaştırdı. Zira Devlet Memurları sorunlarını genel çerçevede de kalsa, İdare bunu "basına demeç verme" ve/ya "açıklama yapma" sayar da kovuşturma açar korkusuyla dile getirmekten kaçınmaktadırlar. Sohbetlerde "ağlama duvarı" gibi birbirimize yakınırken burada kimsenin ses vermeyişi, nasıl olsa sorunlarının birileri tarafından dile getirileceğini bekleme alışkanlığından olsa gerekir.

Herşeye rağmen sorunları dile getirmeyi göze alanlar ıkına-sıkına çevresinde dolaşip özüne inemediği sorunlarımız, tam anlamıyla konuşulup tartışılıyor olmadığımızdan çözüm önerileri de geliştirilemiyor. Bu durumumuza bakınca, Cumhuriyetimizin kuruluşunda hedeflenen "aklı hür, irfanı hür, vicdanı hür nesiller" bizler olmayacağıma göre, kimlerdir acaba(!) sorunlarını konuşmaktan korkan Cumhuriyet nesilleri olmamız neyin bedeli, kimlerin eseridir?

- En önemlisi de konulara kendi nesnelliğinde, bilimsel yöntemlerle yaklaşabilecek formasyonumun olmadığını, kapasitem ölçüsünde yakalayabildiğim olguları da yazı diline eksiksiz olarak dönüştüremediğimi anlamış olmamdır. Bu konudaki beceriksizliğimin nedenlerini araştırırken (buna sevinmeli mi, üzülmeli miyim!) çoğu meslektaşlarımla başka mühendislik dallarındaki arkadaşların da benden geri kalmadıklarını farkettim. Hatta mühendis kökenli Üstdüzey Yöneticilerimizden Bakanlarımıza kadar bu eksiklikten duyulan sıkıntıyı sanırım, "Ekonomiyi İngilizce daha iyi anlatıyorum" diyen Sayın Başbakanımız kadar kimse "açık kalpli"likle ifade edemezdi.

Değerli arkadaşlarım, "Harita ve Kadastro Mühendisleri'nin Sorunları"ndan kastımız "özgün" sorunlarımızdır kuşkusuz... Ancak, "özgün" olanı genelden ayırmak sanıldığı kadar kolay mıdır? Genel sorunların birtürevi değil midir, "özgün" sorunlarımız aynı zamanda...

Ülkemizde biçimsel, şekilci demokrasi yerine tüm kurum ve kurallarıyla işleyen

gerçek anlamda bir demokrasi olsaydı, düşünce özgürlüğü, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü bulunsaydı, bu kadar katmerleşir miydi sorunlarımız? Gerçek demokrasinin olmadığı yerde özgür tartışma ortamında yaratılmadığından sağlıklı düşünce ve görüş üretimide gerçekleşmemektedir. Temelini özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi kavramlardan alarak bütün dünyaya ışık saçan, Cumhuriyetimizin kuruluşunda düşün ve esin kaynağı olan "Büyük Fransız Devrimi"nin 200. yılının kutlandığı günümüzde ceza evlerinin düşün suçlusu tutuklu ve hükümlülerle dolu olması herhalde bizim de sorunumuzdur.

İş bulamayan, işinden atılan, aç gezen insanların, doğal afetlere uğrayan, kuruçak ve kıtlıktan kırılan, haksız ve anlamsız savaşlarda ölen insanların sorunları bizim hepimizin sorunlarıdır Ayrıca diğer çalışan insanlarla tüm teknik elemanlarla birlikte çözülmesi gereken ortak sorunlarımız vardır. Tüm bu sorunların dışlanmadığını, dışlanmaması gerektiğini ama burada asıl konuşmak istediğimiz "özgün" sorunlarımızdır.

"Özgün" sorunlarımızın başında formasyon kazanmak geldiği herkesin malumdur. Ancak, formasyon kazandırmakla görevli Üniversitelerimizde Mühendislik öğrenimi için YÖK'ün okutulmasını istediği dersler yeterli mi? Gerektiği gibi anlatılıyor, özümsebiliyor mu? YÖK'e rağmen kimi uygulamalarla iyi sonuçlar elde edilebilir mi?

Öğrencisi, öğretim üyesi, bölüm başkanları ve üniversite çalışanlarının söz sahibi edilmediği, değil günümüzün, tüm ulusça geleceğimizin de bizleri temsil etmeyen, önemlice bir bölümü de öğretim dışı kurumlardan gelenlerce oluşturulan YÖK'çe belirlenmesi, bugün kaldırılrsa bile 40-50 yıllık geleceğimizde etkisi silinmeyecek olan bu sistemin kaldırılmasının gerekliliğini Ulusal ölçekte bilince çıkarmanın en önemli görev olduğunu düşünüyorum.

YÖK'e rağmen kimi farklı uygulamalarıyla iyi sonuçlar elde edilebileceğini uman iyi niyetli hocalarımızın düşüncelerine saygı duymakla birlikte YÖK her başarıyı kendi kazanç hanesine yazarak ömrünü uzatmanın yollarını arayacağı için herkesin YÖK'e karşı tavır almasının gerektiğine inanıyorum.

YÖK'ün kaldırılmasıyla, öğrencisi, öğretim üyesi, üniversite çalışanlarının oluşturacağı geleceğin demokratik çağdaş özerk üniversitesinin sorunlarını kendi içinde çözeceğini, şu andaki sorunların ise o zaman birer ayrıntı düzeyinde kalacağını belirtirken, bizleri temsil etmeyenlerin geleceğimizi belirlemeye haklarının olmadığını, toplumumuz gibi üniversitelerimizin de acil sorununun demokrasi yada demokratikleşmek olduğunun kabul göreceğini düşünüyorum.

Arzu edilen formasyonu kazanarak üniversiteden mezun olan Harita ve Kadastro Mühendisleri'nin nerelerde, ne tür işlerde çalışacağı ve iş bulup bulamayacağı gibi sorunlarla yüzyüze kalacağı açıktır.

Çalışma alanımız her ne kadar geniş görünüyorsa da Merkezi Yönetim Birimleri gibi Yerel Yönetimler ve Üniversitelerin kadroları da Merkezi Yönetime bağlı olduklarından geriye özel büro ve şirketlerle işsiz gezmek gibi seçenekler kalmaktadır. Bunlara kısaca göz atmak istiyorum.

Merkezi Yönetime bağlı birimlerde sözleşmeli ve kadrolu olmak üzere iki tür çalışma şekli olup, bunlardan sözleşmeli personel uygulamasının başlangıçtaki

ayırdedici özelliği, daha iyi ücret ve çalışma koşulu önererek, yüksek düzeyde uzmanlık gerektiren işlerde gereksinilen elemanları bulabilmenin yanında, dışarıya giden beyin göçünü önlemenin bir aracı olarak da düşünülmüşken daha sonra bu ölçütlerin aranmadığı, kendi alanında eşitsizliğin ve keyfiliğin kaynağı olduğu için aldığı tepkiler sonucunda vazgeçilip, sözleşmeliler de kadrolu yapılmıştı.

Günümüzdeki sözleşmeli personel uygulamasının nedenlerine gelince:

- Özelleştirilmesi düşünülen kamu kuruluşlarının elemanları sözleşmeli yapıldığında satış işlemlerinin kolaylaşacağı düşünülmektedir.

- Kısa sürede satılamayacak olan kuruluşlarda, yöneticilerin subjektif nedenlerle tercih etmediği elemanlardan sözleşmelerini yinelenemeyerek kurtulmak istemeleridir.

Bu durumdaki bir eleman sözleşmesinin yinelenmeyeceği endişesiyle idarenin haksız ve hukuk dışı uygulamalarının aracı olmaktan kendini kurtarabilir mi? Ayrıca kimileri sözleşmelerini garantiye alabilmek için çalışarak iş üretme yerine, amirlerinin zaafalarını gözeterik onları hoşlarına gitmenin yollarını arayacağı da açıktır. Bu tür yakışsız uygulamaların kişilik ve yurttaşlık haklarımıza bir saldırı olduğu gibi, despotik yöneticileri de dokunulmaz kılacağını düşünüyorum.

Başına beceriksiz yöneticiler getirilerek zarar ettirilen kuruluşların neden zarar ettiklerinin araştırılması bir yana, bunlar bahane edilerek yine de kar eden kuruluşların iğne-iplik fiatına satışa çıkarılmasında ülkenin ne tür çıkarı olduğunu anlaşılır yanı göremiyorum.

Kadrolu olarak işe giren mühendisin stajiyerliğiyle sorunları başlayıp, emekli olana kadar değişik biçim ve boyutlarda sürmektedir. Bunları satır başlarıyla sıralayacak olursak;

Objektif olmayan siciller, kadro tıkanıklıkları, tazminatların keyfi isteğe göre belirlenmesi, daha düşük kadrolarda çalıştırılmak (örneğin teknisyen kadrosunda çalıştırılmak gibi), kimi zaman ağır/angarya işler vererek ezmek, kimi zaman da hiç iş vermeyerek psikolojik baskıya kişinin kendine olan öz güvenini sarsmak, farklı kuşaklarla değişik meslek dallarından olanlarla anlaşmazlıklar vd. sayılabilir. Ancak burada belirtmeden geçemeyeceğim önemli bir husus da nitelik düzeyimiz üstün de olsa bir üst düzeydeki görevlere başka meslek grubu yada Mühendislik dallarından olanların bizlere tercih edilmesindeki ayrıcalıklığın nedenlerini anlayabilmiş değilim.

Değerli arkadaşlarım, bu tatsız konuya değinmek istemezdim. Ama bu günkü açmaza nasıl geldiğimizi anlatmanın başka olanağı da yok.

12 Eylül rejiminin "Devleti Güçlendirme Projesi" çevresinde "Savaş Hali Hükümlerini Uyguluyoruz" diye hukukun askıya alındığı, güvenlik soruşturması adı altında herkesin suç zanlısı sayılıp, suçsuzluğunu kanıtlanmasının istendiği, kılık-kıyafetten (buna saç ve bıyık ölçüleri, hanımların etek uzunluğu ve topuk yüksekliği vb. giriyor) günlük yazı ve konuşma dilimizdeki sözcüklere kadar yasaklar getirildiği, toplum ahlakı, kamu vicdanı gibi değer yargıların alt-üst edildiği, yarım yüz yıllık kurumların kapısına kilit vurulup gelenek ve kazanımların yoksandığı, eski "güngörmüş"lerimizin uyarılarına hapis cezasıyla karşılık verildiği, toplumun bilinçsizleştirilip, tebaaya çevrilmek istenildiği, bilincini yitirmemiş olanların sağır ve dilsizleri oynamağa zorlandığı toplumsal deprasyon ortamında işinden atılan, sürülen, hapsedilen, istifa eden, erken emekli olan, başka kuruluşlara yada yurtdışına

gidenlerle kamu kurum ve kuruluşları nitelikli eleman yönünden çöle çevrilmek istenmişti.

"Devleti güçlendirme" adına yeni idari düzenlemelerle ayrıcalıklı, 'Sancak Bey"i gibi sorumsuz ve başına buyruk, planlama ve iş organizasyonundan yoksun, kimleri nerede hangi araç ve gereçlerle çalışacağını bilmeyen yöneticilerle; hiçbir konuda söz sahibi yapılmayan, hareketleri günlük haftalık aylık altı aylık yıllık peryotlarla sicil defterlerine geçirilen demekler durumundaki memurlar...

"Devlet'in asli görevi" saydığı işleri "memurları aracılığıyla yapar" kuralı, yukarıdaki uygulamalar sonucu elindeki kadrolarıyla artık, istese de -kimi- asli görevlerini yapamaz duruma bilerek isteyerek getirildiğini "Devlet böyle gereksiz işlerle uğraşmaz, biz herşeyi serbest piyasaya bırakmayı düşünüyoruz" sözleri yeterince açıklığa kavuşturmakta olup, bundan sonra sanırım memura gerek duyulmayarak, piyasaya ihale edilen işlerin kontrol ve kabul işlemlerinde ihalelerde olduğu gibi ayrıcalıklı müşavirlik firmalarına verileceği anlaşılmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının dışında özel büro ve şirketlerde çalışma olanağı bulanların ücret ve çalışma koşulları büro sahibi yada şirket yekilerince belirlendiği, genellikle düşük ücret ağır çalışma koşulu baz alındığından, esasen emek yoğun mesleğimizde işveren karı dışında çalıştırılan elemanların daha fazla artı değer üretmesi halinde kar edilebileceği bilinen gerçektir. Büro sahibi bürosunun devamlılığını sağlayıp daha iyi bir konuma gelme savaşımı verirken, ücretli çalışan mühendislerde konumlarını değiştirmek için olanaklarını bir araya getirip kendi bürolarını oluşturmanın yoluna gidiyorlar. Böylece serbest büro sayısında hızlı bir artış oluyor.

Yüksek karnesi olanlar, bunun yoğun bir bilgi ve deney birikimiyle elde edildiğini, genç insanların çalışmayan emekli meslektaşların karnelerini kiralayarak kendileriyle rekabet etmelerinden rahatsızlık duymaktadırlar. O zaman çok düşük karne grubuyla işe başlayanlar ancak yüksek karneli büroların taşaronluk işlerini yapabileceklerdir. Bu bürolar yapı kooperatifleri gibi küçük alanlarda düzenleme çalışmaları, emlak komisyoncularının ifraz ve yer gösterme işleri, taş, kum kireç vb. inşaat malzeme ocaklarının ruhsatı için gerekli haritaları vb. işleri yaparak ayakta durmağa çalışmaktadırlar.

Haksız rekabet olgusunun bir başka boyutu, son yıllarda yaygınlık kazanan yöneticilerin şirket kurup, ihale edilen işlerin kendi ortağı olduğu şirkete verilmesini sağlaması, yada yöneticilerin maddi çıkar karşılığında işleri dilediğine vermesi, yahut şirketlerin, yatırımcı kuruluşların başına kendi adamlarının getirilmesini sağlaması.

Komple iş yapan şirketlerin (inşaat sektöründe olduğu gibi) yan kuruluşları olan harita bürolarını da oluşturarak, araç gereç ve maddi kaynak yönünden daha güçlü oldukları için rekabet olanağı pek kalmamaktadır.

Sorularımız yoğun, çözümlerinin de zor olduğu görülmektedir. Meslektaşlarımızın gayreti Odamızın öncülüğü ile bu zorlukların üstesinden geleceğimizi düşünüyorum. Bunun için Odalarımız üzerindeki vesayetin kaldırılıp çağdaş bir yapıya kavuşturularak mühendis ünvanıyla iş gören herkesin meslek odalarına üyeliklerinin zorunlu hale getirilmesi.

Mesleğimizle ilgili yada uzmanlık alanımıza giren konularda Parlamentonun ih-

tisas komisyonlarında yeterince uzman kişi olduğu varsayılsa bile mutlaka odamızdan görüş istenmesine, belediyelerle tüm kamu kurum ve kuruluşlarının mutlak surette odalarımızı resmi muhatap kabul etmelerini sakıncalı durumların doğmasını önleme, çoğulcu, çok sesli görüş üretmek açısından zorunlu görmekteyim.

Diğer meslek grupları ve mühendislik dallarıyla aramızda yetki anlaşmazlıkları vardır. Onlara göre Haritacı haritayı yapınca işi bitmiş sayılarak bundan sonra üzerinde yapılacak işlemlerden uzak durması isteniyor ve tutuluyor. Halbuki imar planlarının hazırlanması ve uygulanmasında, alt yapı projelendirmelerinde, fotogrametrik röleve alımlarından, mühendislik ölçmelerine kadar ilk sıralarda söz sahibi olmak durumundayız. Odamızın diğer meslek odalarıyla sorunu öncelikle açıklığa kavuşturmasında daha sonra başka boyutlarda çözümler aranmasını bekliyorum.

Saygılarımla...

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Mutlu. Bu konuda soru sormak veya görüş belirtmek isteyen delegemiz var mı?.. Buyurun Sayın Ateş.

Doç. Dr. Tefvik ATEŞ- Tabiki 2 yılda veya 4 yılda bir toplanan kurultayda önemli konular konuşulacak.

Bize gelen özetlerden sorunlar diye geldi, özet olarak belirtmek isterim; üzülmek isterim; bu konuyla ilgili değil.

Bütün özetlerin başlığı ve özetlerin kendisinden bildirilerin ne olduğu pek anlaşılamadı. Bu nedenle belki programda düzenlerken bazı hatalar yapmış olabiliriz; şimdiden özür dilerim.

Özetlerin hepsi mesleğimizin, haritacılığın, kadastronun bilinen özelliklerini sıralamışlar; en sonunda bildirimizde bu açıklanacaktır diye geçilmiş. Onun için bir kesin görüş elde edilemediği için buraya kondu. Sorunlar derken kurultayda konuşulacak sorunlar var; neler olduğunu bilmediğimiz için burada ayrıntılı gündemlere dağıtamadık. Aslında istihdam sözlüğe bakıp da tam karşılığını bulmak yerinde değil. Açıklama ile izahat gibi bir birini pek çok kullanıyoruz ama daha kesinlikle anlaşılmalı değil. İstihdam da öyle; istihdamı biz şöyle tanımlamak istiyoruz: Mesleğimizle yani harita mühendisliği mesleğiyle ilgili iş ve işlemlerde görevlendirme.

Görevlendirme derken özel şirketlerde, özel sektörde görevlendirme, kamu sektöründe görevlendirme. İstihdam sorunları deyince bizde özel sektörde mühendis arkadaşlar yalnız imza atmakla mı görevli yoksa kendisi de gidip ölçülere katılmakla mı görevli yoksa denetimle mi görevli? Bunlar yönetmeliklerle belirtilmesi gereklilikler. Kamu kuruluşlarına gelince, işsizlikten bahsettiler; halbuki biz elemansızlıktan söz edildiğini duymaktayız. Belediyelerde eleman yok, mesleğimizle ilgili işlerde teknikerler çalıştırılmakta, inşaat mühendisleri görev almakta. Halbuki bizde belediye reislerinden bahsedildi -siz mi bahsettiniz bilemiyorum- istihdam deyince işte harita mühendisliğinin gerekirdiği işlerde harita mühendisi kullanmak -yalnız imza etmek değil- bilfiil işlerde kullanmak vede harita mühendisinin kullanılmayacağı işlerde harita mühendisini kullanmak. Bunlar aslında oda genel olağan

kongrelerinde oluşturulacak komisyonlarda ele alınması, titizlikle ve önemle izlenmesi gereken konular. Kurultayda böyle 10-15 dakikada geçiştirilecek konu değil bu konular. Onun için benim önerim; bu kurultayın dileği olarak odanın -odanın esas görevi zaten budur; her şeyden önce mühendislerimizin hakkını hukukunu, çalışma ortamını, çalışma düzenini gerektiği gibi oluşturmak, -izlemek ve gereken yerlere duyurmak bunu dikkate almasını diliyorum.

Aslında gerek kamu kuruluşlarındaki çarpık yapılaşma, örgütlenme gerekse özel sektördeki durum; aslında özel sektör de Türkiye'de özel sektör niteliğini taşımamaktadır. Özel sektör deyince içinde 8-10 mühendis çalıştıran şirketler bugün yavaş yavaş oluşmakta; onun gibi. Yoksa bireysel; kamu kuruluşlarında da bireysel çalışmalar var; bir kişinin dediği gibi; özel sektörde de o şirketin başındaki mühendis nasıl isterse öyle çalışıyor.

Onun için çağın gereğine uyarak bireysel alışmadan ziyade hem kamu kuruluşlarında hem de özel sektörde ekip çalışmasına gidilmesi gerekli. Gerek belediyelerde gerekse kamu; genel bütçeye tabi kamu kuruluşlarında elemanların istihdamında eğer bir aksaklık varsa, odadan bunu rica ediyoruz; oda önümüzdeki genel kongreye özellikle bu konu için hazırlıklı gelmeli vede bir komisyon oluşturularak ne gibi işlemlerin yapılması gereklidir diye bunları ele almasını rica ediyoruz.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ediyoruz efendim. Efendim "Uzay Görüntüsü İşleme ve Coğrafi Sistemleri" adlı bildiri, tartışma yapılamayacağı için sadece kurultay kitapçığında ve kurultay kitabında yayınlanmak üzere ele alınacaktır. Vaktimiz bir hayli ilerledi. Ana başlıklarla bu bildirin sunulmasını isteyebiliriz;